EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2021.12.9.
COM(2021) 778 final

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Emberközpontú gazdaság kiépítése: a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv

{SWD(2021) 373 final}

1. BEVEZETÉS

Nap mint nap körülbelül 2,8 millió szociális gazdasági szervezet kínál Európában[1] konkrét és innovatív megoldásokat az előttünk álló legfontosabb kihívásokra. Minőségi munkahelyeket teremtenek és tartanak fenn, hozzájárulnak a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi és munkaerőpiaci integrációjához és a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőséghez, ösztönzik a fenntartható gazdasági és ipari fejlődést, előmozdítják a polgárok társadalmainkban való aktív részvételét, fontos szerepet játszanak az európai jóléti rendszerekben, valamint újjáélesztik Európa vidéki[2] és elnéptelenedett területeit[3].

A Covid19-világjárvány idején a szociális gazdaság számos szervezete állt a válság élvonalában. Arcmaszkokat készítettek, támogatták a digitális online oktatást, segítették a rászorulókat, valamint helyi segítségnyújtást biztosítottak a helyi közösségekben.

A szociális gazdaság egyes részei fenntartható áruk és szolgáltatások biztosításával, valamint a digitális szakadék áthidalásával hozzájárulnak a **zöld és digitális átálláshoz**. Részvételen alapuló üzleti modelljeik – amelyek figyelembe veszik a polgárok, a munkavállalók és más érdekelt felek igényeit – segítenek biztosítani, hogy az átállás méltányos legyen.

Emellett a szociális gazdaság hozzájárul az európai társasági formák sokféleségéhez, és elősegíti, hogy nagyobb választék és minőségi termékek/szolgáltatások álljanak a fogyasztók rendelkezésére. Azokban az országokban, ahol leginkább fejlett a szociális gazdaság, jelentős mértékben – Franciaországban például 10 %-kal[4] – járul hozzá a GDP-hez. Ezért az uniós iparstratégia frissített változatában[5] meghatározott 14 ipari ökoszisztéma egyikének, a „Proximitásalapú és szociális gazdaság” ökoszisztémájának központi elemévé vált.

A szociális gazdaság hozzájárulhat a szociális jogok európai pillére elveinek végrehajtásához, valamint a vonatkozó 2021. évi cselekvési terv és a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó kiemelt célok megvalósításához – ideértve például a foglalkoztatási ráta növelését, valamint a szegénység és a társadalmi kirekesztés kockázatának kitettek számának csökkentését. A szociális gazdaság mintegy 13,6 millió embert foglalkoztat; a fizetett foglalkoztatás tagállamonként 0,6 % és 9,9 % között változik[6]. Ez azt mutatja, hogy a szociális gazdaság egyenetlenül fejlődik az EU-n belül,

---

1 A 28 tagú EU-ra vonatkozó számadat. Lásd: Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, *Recent Developments of the Social Economy in the European Union* (A szociális gazdaság legújabb fejleményei az Európai Unióban), Monzon J. L. és Chaves R., 2017, 66. o.

2 Lásd: Hosszú távú jövőkép az EU vidéki területei számára, COM(2021) 345 final.

3 Krlev G., Pasi G., Wruk D., Bernhard M., *Reconceptualizing the Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

4 https://www.economie.gouv.fr/leconomie-sociale-et-solidaire

5 Az EU frissített iparstratégiája 14 ipari ökoszisztémát javasol a Covid19-válság utáni új körülmények figyelembevétele érdekében, és célja, hogy előmozdítsa a fenntarthatóbb, digitálisabb, reziliensebb és globálisan versenyképesebb gazdaságra való átállást (COM(2021) 350 final).

6 Lásd: Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, *Recent Developments of the Social Economy in the European Union* (A szociális gazdaság legújabb fejleményei az Európai Unióban), Monzon J. L. és Chaves R., 2017, 69. o.

de azt is jelzi, hogy több tagállamban és régióban **jelentős kiaknázatlan gazdasági és munkahelyteremtési potenciál rejlik a szociális gazdaságban**, ha megteszik a megfelelő intézkedéseket.

A szociális gazdaság kiegészíti a minőségi szociális szolgáltatások költséghatékony módon történő nyújtására irányuló tagállami intézkedéseket. Kiegészíti továbbá azokat az erőfeszítéseiket, amelyek célja a fiatalok és a hátrányos helyzetű csoportok (például a fogyatékossággal élő személyek, az idősek, a tartósan munkanélküliek, a migráns, faji vagy etnikai kisebbséghez tartozó személyek (különösen a romák), az egyedülálló szülők) integrálása a munkaerőpiacra és általában véve a társadalomba[7]. A szociális gazdaság például segít hidakat építeni a fogyatékossággal élő személyek számára a nyitott munkaerőpiacon való foglalkoztatáshoz; emellett olyan szolgáltatásokat nyújt, amelyek elengedhetetlenek önálló életvitelük támogatásához. Ezenkívül a szociális gazdaság hozzájárul a nemek közötti egyenlőség javításához is. Egyrészt számos nő a szociális gazdaság által teremtett munkahelyeken keresztül fér hozzá a munkaerőpiachoz, másrészt a szociális gazdaság által nyújtott szociális és gondozási szolgáltatások lehetővé teszik a nők számára a tágabb munkaerőpiachoz való hozzáférést.

Hasonlóképpen a szociális gazdaság hozzájárul **a fenntartható fejlődési célok[8] uniós és globális szintű megvalósításához** is. Ennek az az oka, hogy világszerte aktívan csökkenti a szegénységet, előmozdítja a fenntartható városokra és közösségekre való átállást, a felelős fogyasztást és termelést, valamint a fenntartható finanszírozást. Így az együttműködésen alapuló és nonprofit szervezetek Európa társadalmi és gazdasági rezilienciájának kulcsfontosságú pillérei[9].

A szociális gazdaság olyan inkluzív és fenntartható gazdasági modellek révén képes átformálni a gazdaságot a Covid19 után, amelyek méltányosabb ökológiai, gazdasági és társadalmi átalakulást eredményeznek.

A **Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz** jelentős lehetőségeket kínál a tagállamoknak a reformok és beruházások szociális és inkluzív vállalkozások révén történő végrehajtására. Ezen túlmenően egyes tagállamok nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveikben prioritásként tükrözték a szociális gazdaságot és az inkluzív vállalkozói szellemet. A Bizottság nyomon fogja követni és támogatni fogja a tagállamokat terveik végrehajtásában.

A szociális gazdaság kulcsszerepet játszik a szebb, fenntarthatóbb és befogadóbb életterekre és életmódokra való átállásban, amint azt az **új európai Bauhaus**[10] ösztönzi, új transzdiszciplináris megközelítéseket és megoldásokat hozva létre, összhangban a helyi közösségek szükségleteivel és törekvéseivel.

E lehetőségek egy részét azonban továbbra sem használják ki kellőképpen. A szociális gazdaság még mindig túl sokak számára ismeretlen[11]. Sok fogyasztó

---

7 A szociális gazdaság fontosságát az integrációról és a befogadásról szóló, a 2021–2027-es időszakra vonatkozó bizottsági cselekvési terv (COM(2020) 758 final) is kiemeli.

8 https://sdgs.un.org/goals

9 COM(2020) 493 final.

10 COM(2021) 573 final.

11 A szociális gazdaság koncepcióját legalább 10 uniós országban alig vagy egyáltalán nem ismerik el. Lásd: Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, *Recent Developments of the Social Economy in the*

felelősségteljesebben szeretne vásárolni[12], ami a megvásárolt áruk és szolgáltatások forrásait illeti, de nem feltétlenül tudja, hogyan tehetné ezt. Türelmes, hosszú távú befektetési tőke nem mindig érhető el könnyen a szociális gazdaság szervezetei számára. A hatóságok nem használják ki teljes mértékben azokat a lehetőségeket, amelyek a szociális vállalkozások közbeszerzéshez vagy finanszírozáshoz való hozzáférésének megkönnyítésére rendelkezésükre állnak, sem a jelenlegi uniós állami támogatási szabályok által biztosított rugalmasságot. Mivel a szociális gazdaság szervezetei nem kellően ismertek és elismertek, nehézségekbe ütköznek tevékenységeik fejlesztése és a léptékváltás terén, ami így visszafogja őket abban, hogy még nagyobb gazdasági és társadalmi hatást váltsanak ki. Több és jobb támogatásra van szükségük a növekedéshez és a kibontakozáshoz.

Az egységes piacon belül a szociális gazdaságban rejlő lehetőségek optimalizálása érdekében többet kell tenni a tagállamok sikeres tapasztalatainak lemásolása érdekében, és lehetőség szerint segíteni kell a szociális vállalkozásokat abban, hogy helyiről európai szintűre növekedjenek, többek között digitális eszközök használata révén.

E cselekvési terv célja a szociális innováció fokozása, a szociális gazdaság fejlődésének támogatása, valamint társadalmi és gazdasági átalakító erejének növelése. Intézkedések sorát javasolja a 2021–2030-as időszakra. A cselekvési terv a „szociális vállalkozás” kezdeményezésre[13], valamint az induló és a növekvő innovatív vállalkozásokat érintő kezdeményezésre[14] épül. A terv két év alatt, nyílt és inkluzív folyamat keretében készült[15].

2. A SZOCIÁLIS GAZDASÁG MEGHATÁROZÁSA

A szociális gazdaság különböző üzleti és szervezeti modellel rendelkező szervezetek egész sorát foglalja magában. Ezek számos gazdasági ágazatban működnek: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat, építőipar, újrahasználat és javítás, hulladékgazdálkodás, nagy- és kiskereskedelem, energia és éghajlat, tájékoztatás és kommunikáció, pénzügyi és biztosítási tevékenységek, ingatlanügyletek, szakmai, tudományos és műszaki tevékenységek, oktatás, humán-egészségügyi és szociális ellátás, művészet, kultúra és média.

E cselekvési terv és a kapcsolódó uniós kezdeményezések összefüggésében a szociális gazdaság azokra a szervezetekre terjed ki, amelyek mind rendelkeznek a következő főbb elvekkel és jellemzőkkel: az emberek, valamint a társadalmi és/vagy környezetvédelmi cél elsőbbsége a nyereséggel szemben, a nyereség és a többlet nagy részének újbóli befektetése a tagok/felhasználók („kollektív érdek”) vagy a társadalom egésze („általános érdek”) érdekében végzett tevékenységek céljából, valamint demokratikus és/vagy részvételen alapuló irányítás.

European Union (A szociális gazdaság legújabb fejleményei az Európai Unióban), Monzon J. L. és Chaves R., 2017, 35. o.

12 Például egy 2020. márciusi Eurobarométer felmérés szerint általánosan elfogadott nézet, hogy a környezetvédelmi problémák kezelésének egyik leghatékonyabb módja „a fogyasztás módjának megváltoztatása” és „a termelés és kereskedelem módjának megváltoztatása”.

13 COM(2011) 682 végleges.

14 COM(2016) 733 final.

15 SWD(2021) 373.

A „szociális gazdaság” kifejezés hagyományosan a tagjaik vagy a társadalom egésze számára árukat és szolgáltatásokat nyújtó szervezetek négy fő típusára utal: szövetkezetek, kölcsönös önsegélyező társaságok, egyesületek (beleértve a jótékonysági szervezeteket) és alapítványok. Ezek olyan magánjogi szervezetek, amelyek függetlenek a hatóságoktól, és meghatározott jogi formákkal rendelkeznek.

A **szociális vállalkozásokat**[16] ma már általában a szociális gazdaság részének tekintik. A szociális vállalkozások úgy működnek, hogy árukat és szolgáltatásokat nyújtanak a piac számára vállalkozói és gyakran innovatív módon, és kereskedelmi tevékenységük indokaként szociális és/vagy környezetvédelmi célokat követnek. A nyereséget túlnyomórészt újra befektetik a társadalmi célkitűzésük elérése érdekében. Felépítésük és tulajdonlásuk módja szintén demokratikus vagy részvételi elveket követ, vagy a társadalmi haladásra összpontosít[17]. A szociális vállalkozások a nemzeti körülményektől függően különböző jogi formákat alkalmaznak.

Egyes érdekelt felek, országok és nemzetközi szervezetek[18] a „szociális gazdaság vállalkozásai”, a „szociális és szolidaritási vállalkozások” és a „harmadik szektor” kifejezéseket is használják a szociális gazdaság szervezeteire. Európa-szerte a szociális vállalkozások gyakori típusát jelentik a munkaerőpiaci integrációval foglalkozó szociális vállalkozások. Ezek arra szakosodtak, hogy munkalehetőségeket biztosítsanak a hátrányos helyzetűek számára.

Az ebben a cselekvési tervben javasolt intézkedések többsége a szociális gazdaság valamennyi szervezetére vonatkozik, néhány azonban az egyik vagy a másik kategóriára lehet jellemző.

3. A SZOCIÁLIS GAZDASÁG VIRÁGZÁSÁHOZ SZÜKSÉGES MEGFELELŐ KERETRENDSZER MEGTEREMTÉSE

3.1. Szakpolitikai és jogi keretek kialakítása

A bizonyítékok azt mutatják, hogy a szociális gazdaság virágzásához fontos a „támogató környezet” javítása. Amint azt kutatások[19] és az érdekelt felek[20] is megerősítették, a szakpolitikai és jogi keretek e környezet alapvető részét képezik, de nem könnyű őket a szociális gazdaság igényeihez igazítani.

---

16 A „szociális vállalkozás” kezdeményezés (SBI) óta a „szociális vállalkozás” kifejezést számos uniós jogi szövegben alkalmazzák finanszírozási célokra. Lásd az Európai Unió foglalkoztatás és szociális innováció programjáról szóló 1296/2013/EU rendeletben, az európai szociális vállalkozási alapokról szóló 346/2013/EU rendeletben, valamint az Európai Szociális Alap Plusz létrehozásáról szóló (EU) 2021/1057 rendeletben szereplő fogalommeghatározásokat.

17 COM(2011) 682 végleges.

18 Például a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet.

19 Például Jenkins, Hamish, Ilcheong Yi, Samuel Bruelisauer és Kameni Chaddha. *Guidelines for Local Government on Policies for Social and Solidarity Economy* (Iránymutatások a helyi önkormányzatok számára a szociális és szolidáris gazdaságra vonatkozó politikákról), UNRISD, Genf, 2021; EU–OECD együttműködés a szociális vállalkozások terén (pl. a Better Entrepreneurship Policy eszköz, szakpolitikai tájékoztatók és részletes szakpolitikai felülvizsgálatok a tagállamok számára); valamint Európai Bizottság, *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report* (A szociális vállalkozások és ökoszisztémáik Európában – összehasonlító összefoglaló jelentés), Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. és Carini C., Luxembourg, 2020.

20 SWD(2021) 373.

A szociális gazdaság ágazatokon átívelő jellege, és az, hogy különböző típusú szervezetekre terjed ki, jelentős kihívás a hatóságok számára, ami megnehezíti a hatékony megközelítés kialakítását. A közigazgatásban ritkák az egyablakos és egyértelmű ügyintézési pontok. A szociális gazdaság szervezetei gyakran bonyolultnak találják, hogy olyan különböző lehetőségek közül válasszanak jogi formát, amelyek nem teljesen igazodnak a szükségleteikhez.

A szociális gazdaság koherens kereteinek kialakítása magában foglalja, hogy figyelembe kell venni annak sajátos jellegét és szükségleteit számos horizontális és ágazati szakpolitika és rendelkezés tekintetében, például az adózással, a közbeszerzéssel, a versennyel, a szociális és munkaerőpiaccal, az oktatással, a készségekkel és képzéssel, az egészségügyi és gondozási szolgáltatásokkal, a kis- és középvállalkozások (kkv-k) támogatásával, a körforgásos gazdasággal stb. kapcsolatban.

Az **adózás** például fontos politika a szociális gazdaság számára. Kevés ország dolgozott ki egyedi és következetes adózási keretet a szociális vállalkozásoknak. Sokan ösztönzőket nyújtanak, a felhalmozott nyereségre vonatkozó társaságiadó-mentességtől kezdve a héamentességig vagy a kedvezményes adómértékekig, a támogatásokkal csökkentett vagy fedezett társadalombiztosítási költségekig, valamint a magán- és intézményi adományozók számára biztosított adókedvezményekig[21]. Az ezen ösztönzőkhöz való hozzáférés azonban bonyolult lehet, és a különböző intézkedések nem mindig vannak megfelelően összehangolva.

Az ágazati közpolitikák a szociális gazdaság szervezetei számára is relevánsak, mivel fontos partnerek a hatóságok számára a **szociális, egészségügyi és gondozási szolgáltatások** nyújtásában. A népesség elöregedésére tekintettel az ápolási-gondozási ágazat egyre bővül, munkalehetőségeket kínálva. Az ezekben az ágazatokban szolgáltatásokat nyújtó (túlnyomórészt női) munkavállalók azonban számos kihívással szembesülnek az alacsony bérek és a bizonytalan munkakörülmények tekintetében. A 2022-re beharangozott új európai gondozási stratégia többek között lehetőséget nyújt az ápolási-gondozási ágazat fellendítésére, láthatóbbá téve a szociális gazdaság erős hozzáadott értékét ebben a szektorban, egyebek mellett a munkakörülmények javításának elősegítése érdekében.

A megfelelő szakpolitikai és jogi keretek kidolgozása során **a hatóságoknak figyelembe kell venniük a szociális gazdaság által lefedett jogi formák sokféleségét**. A szövetkezeteknek, a kölcsönös önsegélyező társaságoknak, az alapítványoknak, az egyesületeknek és a szociális vállalkozásoknak sok közös vonásuk van ugyan, de eltérő célokkal és működési módokkal is rendelkeznek, és sajátos akadályokba ütköznek.

A szociális gazdaságon belül a **szövetkezetek** a szociális gazdaság üzleti modelljének bevett formáját képviselik. Ezeket termelők, felhasználók vagy munkavállalók igazgatják, és az „egy tag, egy szavazat” szabály szerint irányítják[22]. Az idők során és

---

21 Európai Bizottság, *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report* (Szociális vállalkozások és ökoszisztémáik Európában – összehasonlító összefoglaló jelentés), Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. és Carini C., Luxembourg, 2020, 177. o.

22 2003-ban létrehozták az európai szövetkezet uniós jogi formáját (1435/2003/EK rendelet). Ez egyfajta európai szövetkezetet hoz létre, segítve az egynél több uniós országban tevékenykedő szövetkezeteket. Emellett jogalapot biztosít más olyan vállalatok számára is, amelyek csoportba szerveződnének. Ezt a rendeletet kiegészíti a Tanács 2003/72/EK irányelve az európai szövetkezet statútumának a munkavállalói részvétel tekintetében történő kiegészítéséről.

ágazatokon átívelően sokoldalúnak bizonyultak, és innovatív megoldásokat kínálnak a társadalmi kihívásokra. Mindazonáltal a szövetkezetek arról számolnak be, hogy tulajdonosi szerkezetük megnehezíti számukra, hogy tőkebefektetésekben részesüljenek. A speciális pénzügyi és nem pénzügyi támogatás döntő szerepet játszhat a szövetkezeteknek a munkavállalói kivásárlások keretében történő létrehozásakor[23] a munkahelyek megőrzése és az életképes gazdasági tevékenység folytatása érdekében.

A **kölcsönös önsegélyező társaságok** arról számolnak be, hogy a meglévő szabályok nem veszik kellőképpen figyelembe a nonprofit jellegüket. Ezért **a Bizottság fel fogja hívni a nemzeti hatóságok figyelmét a kölcsönösségi modell sajátosságaira** és az adminisztratív terhek csökkentésének lehetőségeire[24].

A szociális gazdaságon belüli **alapítványok és egyesületek** elmondásuk szerint nehézségekkel találkoznak az egységes piac előnyeinek teljes körű kihasználása tekintetében. Az **egyesületek** például korlátokba ütköznek, amikor tevékenységeiket határokon átnyúlóan végzik. Ezzel a kérdéssel a határokon átnyúló európai egyesületek és nonprofit szervezetek statútumáról szóló – a Bizottságnak szóló ajánlásokat tartalmazó – európai parlamenti jelentéstervezet foglalkozik, amelyet várhatóan hamarosan elfogadnak[25]. Az egyesületek előtt álló problémák jobb megértése érdekében **a Bizottság tanulmányt készít, amely összehasonlító elemzést nyújt az EU-ban működő egyesületek jogi rendszereiről és környezetéről**.

Ehhez hasonlóan az **alapítványok** problémákról számolnak be a más tagállamokban működő közhasznú szervezeteknek[26] nyújtott, határokon átnyúló adományok adóügyi megítélésével kapcsolatban. A Szerződésnek a tőke szabad mozgására és a megkülönböztetésmentességre vonatkozó elve[27], valamint az Európai Bíróság vonatkozó ítéletei[28] alapján az adományozóknak eseti összehasonlíthatósági elemzést[29] kell készíteniük ahhoz, hogy kedvező adózási szabályok vonatkozzanak a határokon átnyúló adományaikra. A gyakorlatban azonban a tagállamok által alkalmazott eljárások növelik a megfelelési és adminisztratív költségeket, és bizonytalanságot teremtenek mind a

---

[23] A munkavállalói kivásárlás hatékony kiutat jelenthet a vállalatok válságából és a vállalati generációváltással kapcsolatos problémákból.

[24] A Bizottság ismertetni fogja például, miként csökkenthetők a kölcsönös biztosítók adminisztratív terhei a Szolvencia II. irányelv felülvizsgálatában (COM(2021) 581) javasolt megerősített arányossági keret keretében.

[25] Az EUMSZ 225. cikkén alapuló jelentés (saját kezdeményezésű jogalkotási eljárás), hivatkozás: 2020/2026(INL), Jogi Bizottság – Lagodinsky-jelentés.

[26] A közhasznú szervezetek olyan jogállással rendelkező szervezetek, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy adókedvezménnyel nyújtott ajándékokat kapjanak magánszemélyektől és vállalatoktól, vagy közvetlenül a tevékenységükkel kapcsolatban adókedvezményben részesüljenek. Ahhoz, hogy egy gazdálkodó egység megkapja ezt a jogállást, számos követelménynek kell megfelelnie, amelyek három tág kategóriába sorolhatók: nonprofit követelmények, a jó célra vonatkozó követelmények és közhasznúsági követelmények (azaz a nyilvánosság kellően széles és inkluzív metszetének javát szolgálják). Lásd: OECD, *Tax and Philanthropy*, OECD Tax Policy Studies 27., Párizs, 2020.

[27] Ezt az Európai Bíróság következő ítéletei is megerősítették: a 2006. szeptember 14-i ítélet, Centro di Musicologia Walter Stauffer, C-386/04; a 2009. január 27-i ítélet, Persche, C-318/07; a 2011. február 10-i ítélet, Missionswerk, C-25/10.

[28] A Bíróság 2006. szeptember 14-i ítélete, Centro di Musicologia Walter Stauffer, C-386/04; a Bíróság 2009. január 27-i ítélete, Persche, C-318/07; a Bíróság 2011. február 10-i ítélete, Missionswerk, C-25/10.

[29] Az a folyamat, amelynek során a nemzeti adóhatóságok egy másik uniós tagállamban székhellyel rendelkező közhasznú szervezet egyenértékűségének elismerésével foglalkoznak.

jótékonysági szervezetek, mind az adományozók számára. Az Európai Bizottság kötelezettségszegési eljárást indíthat azokban az esetekben, amikor a határokon átnyúló tevékenységek akadályait az uniós jog átültetésének elmulasztása, megsértése vagy helytelen végrehajtása okozza.

2011 óta több tagállam vezetett be célzott **jogi kereteket és szakpolitikákat** a szociális vállalkozásokra és/vagy a szociális gazdaságra vonatkozóan[30]. Ez amellett, hogy hozzájárult elismerésükhöz, egyes esetekben más pozitív fejleményekhez is vezetett, ideértve külön minisztériumi egységek létrehozását, valamint az érdekelt felek és a hatóságok közötti fokozott párbeszédet. **Egyes országokban olyan címkéket vagy tanúsítási rendszereket dolgoztak ki**, amelyek előnyösek lehetnek a szociális gazdaság szervezetei számára, megkönnyítik számukra a konkrét szakpolitikákhoz való hozzáférést és lehetővé teszik a különleges bánásmódot[31]. A sikeres reformok inspirációként szolgálhatnak más tagállamok számára.

A Bizottság számos eszközt és erőforrást dolgozott ki, hogy támogassa a tagállamokat és a politikai döntéshozók közötti kölcsönös tanulást. A Bizottság a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezettel (OECD) együtt iránymutatásokat dolgoz ki a szociális vállalkozásokra vonatkozó megfelelő jogi keretekről, amelyeket 2022-ben tesznek közzé. Emellett a Bizottság a közelmúltban közreadott egy útmutatót, valamint egy gyűjteményt a társadalmilag felelős közbeszerzéssel kapcsolatos bevált gyakorlatokról[32]. Mindezek az anyagok és tapasztalatok segíthetik a tagállamokat nemzeti és regionális keretrendszereik javításában. A tagállamoknak arra is lehetőségük van, hogy a technikai támogatási eszközön keresztül szükségleteiknek megfelelő szakértelemre tegyenek szert.

A Bizottság ösztönözni fogja az egymástól való tanulást, valamint iránymutatást és támogatást fog nyújtani a tagállamoknak a következők révén:

– **Webináriumok és munkaértekezletek szervezése** 2022-től **a köztisztviselők számára, felmérések, valamint a bevált gyakorlatok összegyűjtése és cseréje alapján** olyan különböző szakpolitikai területeken, mint az állami támogatás, az adózás, a szociális beruházások, a vállalkozások munkavállalóknak történő átadása, a címkék és a tanúsítási rendszerek, illetve a társadalmi hatás mérése.

– **Iránymutatás közzététele a szociális gazdaság szervezeteire vonatkozó releváns adózási keretrendszerekről**, a rendelkezésre álló elemzések, valamint a tagállami hatóságok és a szociális gazdaság érdekelt felei által szolgáltatott információk alapján.

– **Iránymutatás közzététele, amely tisztázza a határokon átnyúló,** alapítványokat és egyesületeket érintő **közhasznú adományok adóügyi megítélésére vonatkozó jelenlegi szabályokat**, valamint a megkülönböztetésmentesség elvének tagállami végrehajtását.

---

30 Lásd: Európai Bizottság, *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report* (Szociális vállalkozások és ökoszisztémáik Európában – összehasonlító összefoglaló jelentés), Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. és Carini C., Luxembourg, 2020.

31 Például a francia „társadalmi hasznú szolidaritási vállalkozás” (ESUS) és a Bulgária, Olaszország, Románia és Szlovákia által bevezetett „szociális vállalkozás” státusz.

32 https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/tools-public-buyers/social-procurement_hu

– **Tanulmány készítése a nemzeti szociális gazdasági címkékről/tanúsítási rendszerekről**, amelyek feltérképezik a tagállamokban létező címkéket/tanúsítási rendszereket, azonosítva a bevált gyakorlatokat, valamint a közös jellemzőket és kritériumokat. Célja továbbá, hogy közös megközelítést és iránymutatást nyújtson a tagállamoknak, és megvizsgálja az önkéntes kölcsönös elismerés lehetőségét.

Ezen intézkedések végrehajtása során a Bizottság **2023-ban** javaslatot fog tenni egy, **a szociális gazdaság keretfeltételeinek fejlesztéséről szóló tanácsi ajánlásra** annak érdekében, hogy átfogó megközelítést biztosítson a szociális gazdaság számára, és elősegítse annak egyenletes fejlődését az uniós tagállamokban és régiókban. Ennek keretében:

– Felkéri a politikai döntéshozókat, hogy jobban igazítsák hozzá a szakpolitikai és jogi kereteket a szociális gazdaság szervezeteinek igényeihez.

– Ajánlásokat fogalmaz meg az olyan konkrét szakpolitikákkal kapcsolatban, mint a foglalkoztatáspolitika, az állami támogatás, a közbeszerzés, az adózás, a kutatás, az oktatás, a készségek és képzés, a gondozási és szociális szolgáltatások, az üzleti életciklus valamennyi szakaszához igazított pénzügyi és nem pénzügyi támogatás nyújtása, valamint a statisztikák.

– Rávilágít arra, hogy miként könnyíthetik meg a szociális gazdaság szervezeteinek munkáját az intézményi keretek, valamint az érdekelt felek bevonása.

3.2. Szociális gazdaság és állami támogatás

Az állami pénzügyi támogatás fontos szerepet játszik a szociális gazdaság szereplőinek elindulásában és fejlődésében. Az állami támogatások ellenőrzésének célja az e támogatás és a tisztességes verseny közötti egyensúly fenntartása. A szociális gazdaság érdekelt felei számos kihívással és lehetőséggel szembesülnek.

Az egyik probléma az, hogy a hatóságok és a kedvezményezettek gyakran nem használják ki a meglévő állami támogatási lehetőségeket. Az érdekelt felek arról számolnak be, hogy a hatóságok gyakran szükségtelenül korlátozzák a szociális vállalkozásoknak nyújtott támogatás összegét az általános *de minimis* küszöbértékre (3 éves időszakra 200 000 EUR), és nem mérlegelnek olyan egyéb lehetőségeket, amelyek összhangban lennének az állami támogatási szabályokkal, mint például a regionális támogatás, a kockázatfinanszírozási támogatás vagy a hátrányos helyzetű munkavállalók felvételéhez nyújtott támogatás, ahol a maximális támogatási összegek általában magasabbak.

Ezenkívül az **általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra** vonatkozó hatályos uniós szabályok[33] jelentős lehetőségeket nyitnak meg az állami támogatások tekintetében. A szervezetek csak akkor élhetnek ezzel a rugalmassággal, ha egy konkrét feladattal, azaz általános gazdasági érdekű szolgáltatással bízták meg őket. A hatóságok azonban nem mindig használják ki teljes mértékben ezt a lehetőséget, például a szociális vállalkozások azon tevékenységeivel kapcsolatban, amelyek a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek számára történő munkahelyteremtésre összpontosítanak. A Bizottság

[33] Lásd különösen: a Bizottság 2012/21/EU határozata (2011. december 20.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 106. cikke (2) bekezdésének az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásával megbízott egyes vállalkozások javára közszolgáltatás ellentételezése formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról.

ezért meg fogja könnyíteni a vonatkozó állami támogatási iránymutatáshoz való hozzáférést, és az általa szervezett webináriumokon és munkaértekezleteken foglalkozni fog ezzel a témával (lásd a 3.1. részt).

A második probléma az, hogy a szociális gazdaság érdekelt feleinek beszámolói szerint a rendelkezésükre álló állami támogatás mértéke nem mindig megfelelő, különösen a finanszírozáshoz való hozzáféréshez nyújtott támogatás és a hátrányos helyzetű munkavállalók felvételéhez nyújtott támogatások tekintetében, amelyeket az **általános csoportmentességi rendelet**[34] szabályoz. Valóban bizonyíték van arra, hogy a szociális vállalkozások általában nehezebben jutnak finanszírozáshoz, mint a hagyományos vállalkozások (lásd a 4.2. szakaszt).

Az általános csoportmentességi rendelet 2023 végén esedékes felülvizsgálata során **a Bizottság mérlegelni fogja, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok indokolják-e a szociális vállalkozások finanszírozáshoz való hozzáféréséhez nyújtott támogatásra, valamint a hátrányos helyzetű vagy súlyosan hátrányos helyzetű munkavállalók felvételéhez nyújtott támogatásra vonatkozó szabályok enyhítését**.

A Bizottság felhívja a tagállamokat, hogy adott esetben jobban használják ki mérlegelési jogkörüket az általános gazdasági érdekű szolgáltatások meghatározása során, hogy azok kiterjedjenek a szociális vállalkozások által végzett, arra jogosult tevékenységekre. Emellett a tagállamoknak további beruházásokat kell végrehajtaniuk a közigazgatásuk képzésébe és kapacitásépítésébe annak érdekében, hogy növeljék ismereteiket az állami támogatásokra vonatkozó szabályok terén.

3.3. A piacokhoz való jobb hozzáférés: társadalmilag felelős közbeszerzés

A szociális gazdaság fejlődése szempontjából kulcsfontosságú, hogy árukkal és szolgáltatásokkal lássa el a hatóságokat és az általános (mainstream) vállalkozásokat, és együttműködjön velük. Ez bevételt termel, és lehetővé teszi számukra, hogy pénzügyileg önellátóvá váljanak. Mivel **a közbeszerzés az európai GDP 14 %-át teszi ki**[35], széles körben elismert, hogy kulcsfontosságú szakpolitikai eszközként szolgál a szociális gazdaság és a szociális vállalkozások fejlődésének támogatásához[36].

Az uniós közbeszerzési szabályok 2014. évi felülvizsgálata[37] **számos lehetőséget teremtett a közigazgatási szervek számára minden szinten arra, hogy felhasználják a közbeszerzést különböző szakpolitikai célkitűzések elérésére**, ideértve a környezetvédelem előmozdítását és a szociális célkitűzések megvalósítását is. A szabályok például kifejezetten megemlítik a szociális szempontokat azon tényezők között, amelyek a „gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat” szempontjai alapján beépíthetők az odaítélési szempontokba. Azóta a Bizottság számos kezdeményezést indított annak érdekében, hogy felhívja a figyelmet a zöld és társadalmilag felelős közbeszerzés hozzáadott értékére, iránymutatást nyújtson és terjessze a bevált gyakorlatokat. Így

[34] A Bizottság 651/2014/EU rendelete (2014. június 17.) a Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról.

[35] Lásd: COM(2017) 572 final, 3. o.

[36] Varga E., *How Public Procurement Can Spur the Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

[37] Az Európai Parlament és a Tanács 2014/24/EU irányelve (2014. február 26.) a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről.

például a Bizottság nemrégiben közzétette a „Szociális közbeszerzés” című felülvizsgált útmutatóját[38], amely gyakorlati tanácsokat és példákat tartalmaz.

Az elmúlt években néhány helyi és regionális önkormányzat és város felismerte a stratégiai közbeszerzés erejét a társadalmi kihívásoknak/szükségleteknek való megfelelés és a rendszerszintű változás ösztönzése terén. **A legtöbb közbeszerzési eljárást azonban továbbra is kizárólag az ár kritériuma alapján ítélik oda**, és a társadalmilag felelős közbeszerzés még mindig sokkal kevésbé ismert és fejlett, mint a zöld közbeszerzés. A Bizottság fokozni fogja erőfeszítéseit annak érdekében, hogy felhívja a figyelmet a közbeszerzési és koncessziós eljárások alkalmazásának konkrét előnyeire és módjaira a munkaügyi és szociálpolitikai célkitűzések elérése, a jobb munkakörülmények, valamint a magas színvonalú szociális szolgáltatások biztosítása érdekében.

Ezzel párhuzamosan fontos növelni a szociális gazdaság szervezeteinek azon képességét, hogy közbeszerzésekre pályázzanak, és meg kell könnyíteni a szociális gazdaság szereplői számára a magánbeszerzésekhez való hozzáférést. Az általános vállalkozásokkal való interakciók segítik a szociális gazdaság szervezetit a fejlődésben és a növekedésben, és az efféle együttműködés fokozódott. Ugyanakkor szisztematikusabban integrálni lehetne őket az általános vállalkozások értékláncaiba, és partnerséget lehetne kiépíteni velük, hogy közösen pályázzanak a közbeszerzésekre, többek között az Egységes piac programon belüli új projektek kipróbálása révén.

A Bizottság:

– **Fokozni fogja a tudatosság növelésére, a bevált gyakorlatok cseréjének előmozdítására, valamint a közbeszerzési tisztviselők és a szociális gazdaság szervezeteinek képzésére irányuló erőfeszítéseit** a tekintetben, hogy miként lehet felhasználni a közbeszerzési és koncessziós eljárásokat szociálpolitikai célkitűzések eléréséhez. E célból munkaértekezletekre kerül sor a tagállamokban.

– **2022-ben új kezdeményezést indít az Egységes piac program keretében, amely támogatja a** szociális gazdasági szervezetek és az általános vállalkozások közötti **helyi és regionális partnerségek létrehozását**, elősegítve a „szociális közbeszerzés” vállalkozások közötti piacát.

– Lehetőség szerint **fokozza a szociális záradékok alkalmazását a Bizottság saját közbeszerzési eljárásaiban**.

Emellett a Bizottság jelentést fog kiadni a társadalmilag felelős közbeszerzés tagállamokban történő alkalmazásának fokozása érdekében.

A Bizottság felhívja a tagállamokat és más illetékes hatóságokat, hogy a szociális gazdaság érdekelt feleivel együttműködve mozdítsák elő és kövessék nyomon a társadalmilag felelős közbeszerzés területükön belüli elterjedését.

3.4. A szociális gazdaság előmozdítása regionális és helyi szinten

A szociális gazdaság üzleti modelljei értéket képviselnek a helyi gazdaságok és társadalmak számára azáltal, hogy előmozdítják az inkluzivitásukat, a rezilienciájukat és a fenntarthatóságukat. Erős helyi gyökerekkel rendelkeznek, és elsősorban a letelepedési helyük szerinti közösség szolgálatára törekednek, helyben tartva a

[38] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45767

lakosságot, a gazdasági tevékenységeket és a bevételeket. Ily módon hozzájárulnak a helyi gazdasági fejlődés ösztönzéséhez a régiók számára különösen fontos ágazatokban, például a vidéki területeken, a mezőgazdasággal és a bioélelmiszer-termeléssel kapcsolatban, vagy a kék gazdaságban. Előmozdítják a rövid értékláncokat – amelyek megkönnyítik a helyi termelést és fogyasztást –, valamint támogatják az éghajlat-politikai fellépést és a körforgásos gazdaságot. Hozzájárulnak továbbá a vidéki és távolabbi területeken gyakran korlátozott szociális szolgáltatások nyújtásához is.

A „**Hosszú távú jövőkép az EU vidéki területei számára**” című közleményben[39] jelzetteknek megfelelően a Bizottság egy sor olyan intézkedést fog végrehajtani, amelyek lehetővé teszik a vállalkozók és a kisvállalkozások számára, hogy vidéki területekre költözzenek, és hozzájárulnak a változó gazdasági környezethez való alkalmazkodásukhoz, lehetőségeket teremtve az innovatív üzleti gyakorlatokhoz, az együttműködéshez és a klaszterek létrehozásához, valamint új gazdasági ágazatok kialakításához. Külön hangsúlyt kapnak az agrár-élelmiszeripari termékek rövid ellátási láncai, amelyek közvetlenül összekapcsolják a termelőket a fogyasztókkal, és amelyeket a fiatalok foglalkoztatási és tanulási lehetőségeinek fejlesztésére, valamint a bioökonómia fenntartható fejlesztésére irányuló intézkedések egészítenek ki.

Számos európai regionális és helyi önkormányzat rendelkezik hatáskörrel arra, hogy stratégiákat és eszközöket dolgozzon ki a helyi és regionális szociális gazdasági ökoszisztémák fejlesztésének támogatására. Ezt a potenciált jobban ki lehetne aknázni[40].

A szociális gazdasággal kapcsolatos kölcsönös tanulás előmozdításának egyik hatékony módja a regionális és helyi önkormányzatok közötti csere és együttműködés. Különösen igaz ez a határokon átnyúló együttműködésre. Az **Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+)**, az **Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)** és az **Igazságos Átmenet Alap támogatást nyújt** a helyi és regionális önkormányzatoknak a szociális gazdaság szereplőivel való együttműködés megerősítéséhez, többek között az intelligens szakosodási stratégiák részeként. Az **igazságos átmenet platformja** aktív csereplatformot biztosít az éghajlatvédelmi átállás által különösen érintett régiók valamennyi érdekelt szereplője számára, beleértve a szociális gazdaság szereplőit is[41]. Emellett a Bizottság **támogatja az egymástól való tanulást, az együttműködést és a közösségépítést a régiók és a helyi hatóságok között**. Így például az **„Európai szociális gazdasági régiók” kezdeményezés** és a **szociális gazdasági küldetések**[42] helyi szinten növelték a szociális gazdaság ismertségét, és pénzügyileg támogatták a helyi önkormányzatokkal és a szociális gazdaság érdekelt feleivel való kölcsönös tanulás megszervezését. Ezt a munkát olyan helyi kezdeményezések is támogatják, mint például a Polgármesterek Szövetsége.

A Bizottság tovább fogja fejleszteni ezeket a transznacionális együttműködést támogató kezdeményezéseket, különös tekintettel a méltányos zöld és digitális átállás lehetővé tételére (lásd a 4.3. szakaszt). **Ösztönözni fogja** továbbá **az Interreg Európa program**

---

39 COM(2021) 345 final.

40 OECD, *Regional Strategies for the Social Economy: Examples from France, Spain, Sweden and Poland* (Regionális stratégiák a szociális gazdaságért: példák Franciaországból, Spanyolországból, Svédországból és Lengyelországból), Párizs, 2020.

41 Lásd: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-platform_en

42 Lásd: https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy-eu_en

és a szociális gazdaságra irányuló intelligens szakosodási partnerség alkalmazását[43] a határokon átnyúló és régióközi cserék előmozdítása érdekében.

A Bizottság:

– **Támogatni fogja a tagállamokat és az érdekelt feleket a vidéki térségeken belüli szociális gazdaság és szociális innováció fellendítésében a közös agrárpolitika jövőbeli uniós hálózatán keresztül, valamint tovább integrálja a szociális és ökológiai innováció klasztereit (CSEI)**[44] **az európai ipari klaszterpolitikába** annak érdekében, hogy iránymutatást nyújtsanak, támogassák a kutatást és az új kapacitásépítést, a bevált gyakorlatok cseréjét és a határokon átnyúló hálózatépítést.

– Bővíteni fogja az **európai szociális gazdasági régiók hálózatát** az új regionális és helyi partnerségek megerősítése érdekében, különösen a térségek digitális és zöld átállásának fellendítése céljából.

– Az Enterprise Europe Network hálózaton keresztül, valamint az európai szociális gazdasági küldetések keretében történő régióközi együttműködésre irányuló felhívások révén **fokozni fogja a vidéki vállalkozások közötti hálózatépítést**. A vidéki területekre vonatkozó hosszú távú jövőkép különös hangsúlyt fog fektetni a vidéki térségeken belüli vállalkozói létre és szociális gazdaságra.

A Bizottság felhívja a tagállamokat, hogy hozzanak létre a szociális gazdasággal foglalkozó helyi kapcsolattartó pontokat, amelyek a szociális gazdaság nagyköveteinek szerepét töltenék be, és amelyek partneri támogatást nyújtanak, megkönnyítik az uniós és nemzeti finanszírozáshoz való hozzáférést, és kapcsolatot tartanak az európai alapokat kezelő hatóságokkal.

3.5. A szociális gazdaság előmozdítása nemzetközi szinten

Az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás, a demográfiai változások, valamint a gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek globális kihívást jelentenek. Az EU és a harmadik országok közös célkitűzéseket követnek, amelyek a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrend részét képezik. A szociális gazdaság segíthet e célkitűzések elérésében, az Európai Unión belül és kívül egyaránt. Ezért **az e terv más szakaszaiban beharangozott intézkedések a nem uniós országok szociális gazdaságának támogatását is ösztönözhetik**.

A szociális gazdaság fejlettségi szintje jelentős különbségeket mutat a harmadik országokban. Egyesek hosszú múltra visszatekintő hagyományokkal rendelkeznek a szociális gazdaság bizonyos területein. Más országokat virágzó szociális innováció vagy szociális vállalkozási ökoszisztémák jellemeznek, sok országban azonban épp csak kezdenek kialakulni a szociális gazdasági modellek. Az érdekelt felek profitálhatnak a

[43] Lásd: https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/social-economy

[44] A szociális és ökológiai innováció klaszterei egy közösen irányított struktúra vagy projekt keretében gyűjtik egybe a szociális gazdaság szervezeteit, a helyi önkormányzatokat, valamint az oktatási és kutatási intézményeket. Ezek egy adott földrajzi területen együttműködnek a helyi gazdasági, társadalmi és környezeti jólét javítása érdekében. Tevékenységi területeik változatosak, és a körforgásos gazdaságtól a foglalkoztatáson és a munkaerőpiaci befogadáson, a fenntartható mezőgazdaságon vagy az inkubáción át a szociális vállalkozási támogatásig terjednek. Lásd: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/cluster_en

tapasztalatok és a bevált gyakorlatok megosztásából, ami elősegítheti a reformok felgyorsítását.

Az elmúlt évtizedben **az EU nemzetközi együttműködési politikája támogatta a szociális gazdaság fejlődését**. Például az EU és a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége[45] közötti partnerség világszerte javította a szövetkezetek láthatóságát és kutatását, valamint megkönnyítette a kapacitásépítést és a hálózatépítést. A Bizottság több regionális kapacitásépítési programot is finanszírozott, amelyek támogatják és erősítik a szociális gazdaságot és a szociális vállalkozási ökoszisztémákat[46].

Emellett lehet még **erősíteni a szociális gazdasággal kapcsolatos párbeszédet és együttműködést a kulcsfontosságú nemzetközi partnerekkel**, például az OECD-vel, az ENSZ szociális és szolidáris gazdasággal foglalkozó munkacsoportjával és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezettel. Ez elősegíti a szociális gazdaság láthatóságának növelését az EU határain kívül, és lehetővé teszi a rendelkezésre álló szakpolitikai iránymutatások és az Európai Bizottság által – különösen az OECD-vel együttműködésben – kidolgozott eszközök jobb megosztását. **A Bizottság építeni fog ezekre a kezdeményezésekre, és továbbra is elő fogja mozdítani a szociális gazdaságot a nemzetközi színtéren**.

A Bizottság különösen:

– **Előmozdítja a szociális gazdaság és a szociális vállalkozás célzott kezelését az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz és a Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz programjaiban**, például a nem uniós országokban működő uniós küldöttségekkel és hatóságokkal való együttműködés révén, elősegítendő a szociális gazdaságra irányuló célzott intézkedések kidolgozását.

– **Javítani fogja a szociális vállalkozók finanszírozáshoz való hozzáférését a Nyugat-Balkánon, a keleti partnerség országaiban és a déli szomszédságban** azáltal, hogy intézkedéseket indít az alulról szerveződő kezdeményezések fellendítésére, valamint támogatja a közvetítőket a szociális gazdaság szervezeteinek igényeihez igazított pénzügyi termékek kifejlesztésében.

A Bizottság ösztönzi a nem uniós országok hatóságait, hogy használják ki a szociális gazdaság vonatkozásában az Európai Bizottság által az OECD-vel és az ILO-val együttműködésben biztosított, szabadon hozzáférhető szakpolitikai iránymutatásokat és eszközöket[47].

---

45 https://www.coops4dev.coop/en

46 Például a MedUP! projekt és a Safir projekt a dél-mediterrán térségben.

47 Például szakpolitikai tájékoztatók a szociális gazdaság témáiról, nemzetközi útmutatók a jogi formákról és a társadalmi hatás méréséről, valamint a Better Entrepreneurship értékelési eszköz a szakpolitikai döntéshozatalhoz, lásd: https://www.oecd.org/cfe/leed/social-economy/social-entrepreneurship.htm Az ILO tájékoztató útmutatót adott ki a szövetkezetek elősegítéséről szóló 193. sz. ILO-ajánláshoz, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia (ILC) pedig a 2022. évi kiadását a „Szociális és szolidáris gazdaság (SSE) a munka emberközpontú jövőjéért” témának szenteli.

4. LEHETŐSÉGEK TEREMTÉSE A SZOCIÁLIS GAZDASÁG SZEREPLŐI SZÁMÁRA A FEJLŐDÉSHEZ

4.1. Üzleti támogatás és kapacitásépítés

A legtöbb szociális gazdasági szereplő erős vállalkozási dimenzióval rendelkezik, és jelentős mértékben hozzájárul a fenntartható növekedéshez és a munkahelyteremtéshez. Piaci kereskedelmet folytatnak, és áruk és szolgáltatások értékesítéséből termelnek bevételt. Bár sokan meg akarnak maradni kicsinek és helyi szintűnek, előfordulhat, hogy némelyikük más uniós és Unión kívüli piacokra is ki szeretné terjeszteni tevékenységét. Ezért vállalkozásfejlesztési támogatásban részesülhetnek a növekedés és a fejlődés érdekében. A meglévő támogatási rendszerek azonban nem mindig veszik figyelembe üzleti modelljeik sajátosságait az irányítás, a nyereségfelosztás, a munkakörülmények és a társadalmi hatás tekintetében. Emellett a munkavállalóknak – beleértve a hátrányos helyzetű csoportokból származókat is – fontos továbbképzési és átképzési szükségleteik vannak, mint a gazdaság más részeiben is. A munkaerő elöregedésével és a növekvő agyelszívással összefüggésben fontos szerepet játszhat a nemzedékek közötti tudástranszfer, valamint az idősek vállalkozói készsége.

A szociális gazdaság üzleti modelljei befolyást gyakorolhatnak és átgyűrűzhetnek az általános üzleti szférára. Egyre több általános vállalkozás kerül közelebb a szociális gazdaság céljaihoz. Például a „közhasznú társaságok” és a „hatás elérésére törekvő vállalkozások” fenntartható törekvéseket építenek be a küldetésükbe, míg más vállalkozások eseti intézkedéseket fogadnak el az átláthatóság javítása és a közösségekkel való aktívabb együttműködés érdekében. Ez, valamint a környezeti, társadalmi és vállalatirányítási (ESG) szempontoknak az általános üzleti vállalkozások irányításába, illetve a pénzügyi intézmények és befektetési alapok befektetési politikáiba történő fokozatos beépítése új lehetőségeket teremt az együttműködésre és a termékeny kölcsönhatásokra, valamint az új piacokhoz való hozzáférésre. A Bizottság meg fogja erősíteni **a szociális gazdaság szereplői és az általános vállalkozások közötti kölcsönhatásokat** is azáltal, hogy előmozdítja a bevált gyakorlatokat, például a szociális intravállalkozói tevékenység (intrapreneurship) területén[48].

Tekintettel **a szociális gazdaság transzverzális jellegére**, fontosak számára az innovációra, a befektetésekre való felkészültségre, a vállalkozások nemzetközivé válására, a vidékfejlesztésre és a körforgásos gazdaságra irányuló rendszerek, még akkor is, ha azok általában véve a kkv-kat célozzák[49]. A releváns információk azonban általában szórványosak és nehezen kiaknázhatók. Még ha léteznek is célzott kezdeményezések, a szociális gazdaság érdekelt felei gyakran nem ismerik őket kellőképpen, vagy bonyolultnak találják őket. A képviseleti hálózatok és a vállalkozói hálózatok segíthetnek, de ilyen hálózatok nem minden országban léteznek.

Az e cselekvési tervet kísérő szolgálati munkadokumentum[50] áttekintést nyújt a 2021–2027-es időszakra vonatkozó releváns uniós programokról és finanszírozásról. Az uniós finanszírozást – például az európai kohéziós politikai alapokat – nemzeti és regionális szinten hajtják végre. További finanszírozási források állnak rendelkezésre nemzeti, regionális és helyi szinten, valamint magánszereplőktől. Ebben a környezetben nehéz lehet kiigazodni, különösen a kisvállalkozások számára.

---

48 Lásd például: https://www.leagueofintrapreneurs.com/

49 A legtöbb szociális gazdasági szereplő kkv.

50 SWD (2021) 373, 5. szakasz.

A Bizottság ezért:

– A készségfejlesztési paktum keretében – a készségfejlesztési programmal és az aktualizált európai iparstratégiával összefüggésben – **elősegíti egy készségfejlesztési partnerség kialakítását** a proximitásalapú és szociális gazdaság ipari ökoszisztémája számára. 2022-től célzott hálózatépítési, tudás-, iránymutatási és erőforrásközpontok jönnek létre, amelyek támogatják a paktum aláíróit arra irányuló erőfeszítéseikben, hogy továbbképzési és átképzési lehetőségeket kínáljanak a munkaképes korú emberek számára.

– Az európai szintű vállalkozástámogató hálózatok és partnerségi platformok – például az Enterprise Europe Network[51] és az európai klaszteregyüttműködési platform[52] – mozgósítása révén **ösztönzi a léptékváltást és elősegíti a szociális gazdaság nemzetközivé válását**.

– **2023-ban új, egységes uniós szociális gazdasági portált indít**, hogy egyértelmű ügyintézési pontot biztosítson a szociális gazdaság érdekelt felei, más érintett szereplők és olyan magánszemélyek számára, akik információkat keresnek a releváns uniós finanszírozásról, szakpolitikákról, hálózatokról/platformokról és kezdeményezésekről. Egyszerűsíteni fogja a meglévő támogatásokhoz való hozzáférést, és jobban tudatosítani fogja, milyen uniós intézkedésekre került sor ezen a területen. Emellett a portál megkönnyíti a releváns kapacitásépítési kezdeményezésekhez való hozzáférést, és konkrét iránymutatást nyújt az uniós finanszírozási lehetőségekről (képzések, munkaértekezletek, webináriumok, gyakorlati útmutatók és eszközök).

Az uniós finanszírozási lehetőségekkel kapcsolatban az InvestEU tanácsadó központ, az Enterprise Europe Network és az EU szociális szolgáltatási ügyfélszolgálata is iránymutatást fog nyújtani. A kohéziós politikai alapok irányító hatóságai számára a fi-compass platformon[53] keresztül érhető el iránymutatás; ez a platform tanácsadási támogatást nyújt a megosztott irányítási rendszer keretében végrehajtott pénzügyi eszközökhöz.

A szélesebb körű kapacitásépítés érdekében **a Bizottság támogatni fogja a szociális gazdaság reprezentatív hálózatainak fejlesztését**, különösen azokban az uniós tagállamokban, ahol nem aknázzák ki teljes mértékben a szociális vállalkozásokban és a szociális gazdasági ökoszisztémákban rejlő potenciált.

A Bizottság felhívja a tagállamokat, hogy ösztönözzék az általános üzleti inkubátorházakat arra, hogy támogatásukat terjesszék ki a szociális gazdaság szervezeteire, és ezáltal javítsák az üzleti befektetésekre való felkészültség támogatásának lehetőségeit. Inspirációként szolgálhat ehhez az Európai Bizottság által indított „Better Incubation” kísérleti projekt[54].

51 https://een.ec.europa.eu/

52 https://clustercollaboration.eu

53 https://www.fi-compass.eu/

54 https://betterincubation.eu/

A vállalkozói lét vonzerejének kiterjesztése

A szociális vállalkozás és a szociális gazdaság különösen vonzó lehet a fiatalok, a fogyatékossággal élők, a migráns hátterű személyek, a nők és más alulreprezentált vállalkozók körében. Érdekes módon a szociális vállalkozásokban a női vállalkozók aránya magasabb, mint a hagyományos vállalkozásokban[55], ahol a nők csak 30 %-ban vannak jelen[56]. Ezeknek az alternatív üzleti modelleknek a tudatosítása általánosságban javíthatja a vállalkozói lét vonzerejét, és elősegítheti a munkaerőpiaci integrációt. A **fiatalabb generációk** nagy érdeklődést tanúsítanak a fenntartható fejlődés iránt, aminek következtében érdekes lehet számukra a szociális gazdaság. Az elmúlt években egyre általánosabbá vált a vállalkozói ismeretek oktatása az oktatási rendszerekben. Ugyanakkor a szociális gazdaság üzleti modelljei – beleértve a szövetkezeti formákat is – még mindig távolról sem számítanak általános elemnek a vállalkozásoktatási tantervekben és az üzleti kurzusokon.

A Bizottság:

– 2022-ben **új ifjúsági vállalkozáspolitikai akadémiát indít** az ESZA+ keretében. A nemzeti politikai döntéshozókkal és a fiatalok vállalkozói hálózataival való együttműködés révén elő fogja mozdítani a fiatalok vállalkozói készségét, többek között a nők és a szociális vállalkozók körében.

– **Előmozdítja a szociális gazdaság vállalkozói közötti kölcsönös tanulást azáltal, hogy jobban népszerűsíti az „Erasmus fiatal vállalkozóknak” programot**[57] a szociális gazdaság érdekelt feleinek körében.

A Bizottság meg fogja vizsgálni, miként lehetne előmozdítani a különböző uniós finanszírozási programok közötti szinergiákat, azon sikeres projektek azonosítása érdekében, amelyek potenciálisan kiterjeszthetők a szociális vállalkozásokra.

A Bizottság felhívja a felsőoktatási intézményeket, hogy a szociális gazdaság és a vállalkozói készség ösztönzése érdekében teljes mértékben használják ki az olyan európai eszközöket, mint az Európai Egyetemek kezdeményezés[58].

4.2. A finanszírozáshoz való hozzáférés javítása

A 2014–2020-as programozási időszakban a becslések szerint legalább 2,5 milliárd eurót mozgósítottak az uniós költségvetésből a szociális gazdaság támogatására[59]. Összességében **a Bizottság arra törekszik, hogy a 2021–2027-es időszakban növelje a támogatás szintjét**. Az InvestEU várhatóan nagyobb multiplikátorhatásának, valamint a társadalmi hatás és az innováció fokozott támogatásának köszönhetően várhatóan több beruházást lehet mozgósítani. Más uniós programok célzott vagy közvetett támogatást

---

55 OECD, *Women's Social Entrepreneurship and Innovation*, Huysentruyt M., Párizs, 2014.

56 https://www.eib.org/en/publications/why-are-women-entrepreneurs-missing-out-on-funding-executive-summary

57 https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/

58 https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/european-universities-initiative_hu

59 Ez a becslés csak a kifejezetten a szociális gazdaságnak szánt támogatást tükrözi. Más széles körű uniós intézkedések (pl. a kkv-k vagy az innováció támogatása) is előnyösek voltak ugyan a szociális gazdaság számára, de ezekben az összegekben nem tükröződnek.

fognak nyújtani a szociális gazdaság számára; ezek közé tartozik például az Európai Szociális Alap Plusz foglalkoztatási és szociális innovációs ága, a Horizont Európa, az Egységes piac program, az Erasmus+, az Európai Szolidaritási Testület, a Kreatív Európa és a LIFE program. Nemzeti szinten uniós finanszírozás áll majd rendelkezésre különösen a kohéziós politikai alapokon és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközön keresztül.

Az uniós és nemzeti szinten – különösen a foglalkoztatás és a szociális innováció európai uniós programján (EaSI)[60] keresztül – nyújtott célzott támogatás következtében több közvetítő és befektető felfigyelt a szociális gazdaság szervezeteire, köztük a szociális vállalkozásokra, és most már visszafizetendő finanszírozást és vállalkozásfejlesztési támogatást nyújtanak szükségleteik kielégítésére. E tekintetben fontos szerepet töltenek be az etikus bankok. Emellett az európai szociális vállalkozási alap (ESZVA) címke[61] lehetővé tette a befektetők számára, hogy könnyen azonosítsák a szociális vállalkozásokba befektető alapokat. A 2008-as pénzügyi válság óta a mikrofinanszírozási ágazatban is jelentős növekedés volt tapasztalható az EU-ban és a szomszédos országokban. Számos mikrofinanszírozási intézmény a szociális gazdaság részét képezi, és külön szociális küldetéssel segíti a kiszolgáltatott csoportokba tartozó egyéneket, valamint azokat, akik nehezen férnek hozzá a hagyományos bankrendszerhez vállalkozások létrehozása érdekében, ezáltal munkahelyeket teremtve saját maguk és mások számára. Összességében a pénzügyi termékek, például a garanciák használata hatékony eszköznek bizonyult a szociális vállalkozásokra irányuló magánfinanszírozás mobilizálásához mind az általános, mind a jótékonysági befektetők részéről.

E pozitív fejlemény ellenére a szociális vállalkozások finanszírozási piacainak elemzése rámutatott arra, hogy az európai szociális vállalkozásoknak nyújtott visszafizetendő finanszírozás iránti kereslet és kínálat között továbbra is eltérés van, mind a hitelhez, mind a saját tőkéhez való hozzáférés tekintetében. A szociális vállalkozások finanszírozása terén a finanszírozási hiányt Európa-szerte évi közel 1 milliárd euróra becsülték[62], míg a mikrofinanszírozás területén a becslések szerint a hiány az EU egészét tekintve évi 12,9 milliárd EUR[63]. Az országok között és az országokon belül jelentősek a különbségek. Általánosságban elmondható, hogy még mindig bőven van mit javítani a vállalkozások életciklusának különböző (például magvető, induló, léptékváltási) szakaszaira vonatkozó, testre szabott finanszírozási kínálaton.

A Bizottság ezért:

– **2022-ben az InvestEU program keretében új pénzügyi termékeket fog bevezetni, amelyek célja** a szociális vállalkozások szükségleteire irányuló **magánfinanszírozás**

[60] A 2014–2020 közötti időszakban az EaSI program keretében átfogó intézkedéscsomagot indítottak el, amelynek célja, hogy lehetővé tegye a szociális vállalkozások számára a finanszírozáshoz való hozzáférést. A támogatás magában foglalt hitelgaranciákat, a pénzügyi közvetítők kapacitásépítését célzó tőkebefektetéseket, a szociális finanszírozási piacok kiépítéséhez és a beruházások tranzakciós költségeinek csökkentéséhez nyújtott vissza nem térítendő támogatásokat, valamint tanácsadási támogatást.

[61] Az európai szociális vállalkozási alapokról szóló 346/2013/EU rendelet.

[62] Európai Bizottság, *Social enterprise finance market: analysis and recommendations for delivery options* (A szociális vállalkozások finanszírozási piaca: a megvalósítási lehetőségekre vonatkozó elemzés és ajánlások), Spiess-Knafl W. és Scheck B., Luxembourg, 2019.

[63] Európai Bizottság, *Microfinance in the European Union: Market analysis and recommendations for delivery options in 2021-2027* (Mikrofinanszírozás az Európai Unióban: piacelemzés és ajánlások a 2021 és 2027 közötti teljesítési lehetőségekre), Luxembourg, 2020.

mozgósítása a fejlődés különböző szakaszaiban. Ez magában foglalja a szociális vállalkozások és a mikrovállalkozások hitelhez jutását lehetővé tevő garanciákat, a szociális vállalkozásokba és a hatásvezérelt vállalkozásokba történő sajáttőke- és kvázisajáttőke-befektetéseket, valamint a pénzügyi közvetítőkbe történő tőkebefektetéseket[64]. A pénzügyi közvetítőknek az InvestEU tanácsadó központ fog támogatást nyújtani[65].

Az alapítványok a szociális gazdaság részét képezik, és fontos szerepet játszanak a szociális gazdaság, a szociális innováció és más uniós szakpolitikai célkitűzések támogatásának biztosításában is. A jótékonysági szereplők egyre nagyobb érdeklődést tanúsítanak a küldetésükhöz kapcsolódó befektetések iránt, többek között a szociális gazdaság szervezeteire irányulóan. E potenciál kiaknázása érdekében **a Bizottság értékeli az alapítványokkal és jótékonysági szervezetekkel megvalósítandó célzott közös beruházási mechanizmusok elindítását meghatározott célterületek tekintetében**, azzal a céllal, hogy további tőkét irányítson olyan területekre, mint a fenntarthatóság, a befogadás, a szociális innováció, a lakhatás és a hajléktalanság, a médiapluralizmus, valamint a társadalmi hatású ökoszisztémák fejlesztése. A média- és audiovizuális ágazatra vonatkozó cselekvési tervében[66] a Bizottság már bejelentette, hogy az InvestEU-n keresztül tőkealapú kísérleti projektet hoz létre a hírmédia-ágazat támogatására.

A piaci érdekektől függően az InvestEU tanácsadó központ támogathatja olyan határokon átnyúló beruházási platformok létrehozását, amelyek összefognák a szociális gazdaságba történő beruházások iránt érdeklődő partnereket.

A fenti kulcsfontosságú intézkedés kiegészítése érdekében a Bizottság:

– Az InvestEU végrehajtó partnereivel együttműködve **biztosítja, hogy a szociális vállalkozásoknak finanszírozást nyújtó InvestEU pénzügyi közvetítők könnyen azonosíthatók legyenek a potenciális kedvezményezettek számára**, többek között az InvestEU portálon és a szociális gazdaság portálján keresztül.

– **A szociális vállalkozások** európai **finanszírozási piacainak kiépítéséhez nyújtott vissza nem térítendő támogatással egészíti ki a pénzügyi eszközöket**, támogatva új pénzügyi eszközök és a befektetésekre való felkészültséget célzó programok létrehozását.

– A szociális vállalkozásokba történő kockázatitőke-befektetések tranzakciós költségeinek csökkentését célzó **vissza nem térítendő támogatással egészíti ki a tőkebefektetési eszközöket**.

– **Támogatja a mikrofinanszírozás és a szociális vállalkozások finanszírozása területén tevékenykedő uniós hálózatokat** azzal a céllal, hogy növeljék az uniós

[64] Az e fellépésben felsorolt pénzügyi termékeken kívül a Bizottság rendszeresen értékelni fogja a szociális gazdaság szervezeteit érintő piaci hiányosságokat és az optimálistól elmaradó befektetési helyzeteket, mind a hitelek, mind a saját tőke tekintetében, és szükség esetén piaci vizsgálatot és – amennyiben az meggyőző – innovatív kísérleti pénzügyi termékeket fog kidolgozni.

[65] A bevonható pénzügyi közvetítőket az InvestEU Alapra vonatkozó beruházási iránymutatás meghatározásáról szóló, 2021. április 14-i (EU) 2021/1078 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet 6.4.2.1. szakasza sorolja fel.

[66] COM(2020) 784 final.

finanszírozás ismertségét és láthatóságát, javítsák a tagszervezetek kapacitását, valamint kutatásokat és adatokat szolgáltassanak.

Az új eszközök kidolgozása mellett a tagállamok rendszerszintű intézkedéseket is bevezethetnek a rendelkezésre álló finanszírozás növelése érdekében. A meglévő kezdeményezések között szerepel az a lehetőség, hogy a munkavállalók szociális irányultságú nyugdíjalapokba és megtakarítási rendszerekbe fizessenek be.

Emellett **a társadalmi hatás mérésére szolgáló módszerek jobb megértése és alkalmazása** lehetővé teheti a szociális gazdaság számára, hogy könnyebben kommunikálja hatását, és könnyebben hozzáférjen a hatásvezérelt finanszírozáshoz. Számos módszer létezik, de a szociális gazdaság szereplői arról számolnak be, hogy a rendelkezésre álló eszközök és erőforrások sokfélesége ijesztő lehet, és nehezen lehet kiigazodni közöttük, különösen a kisebb vagy kevésbé tapasztalt szervezetek számára. A társadalmi hatás mérésével kapcsolatos megközelítéseknek alaposan átgondoltaknak és arányosaknak kell lenniük, és igazodniuk kell a szereplők sokféleségéhez, eltérő méretéhez és fejlettségi szintjéhez.

A Bizottság:

– **Támogatja a társadalmi hatásmérés és hatásmenedzsment fejlesztését** a meglévő gyakorlatok feltérképezésével és felülvizsgálatával, valamint képzések indításával a szociális gazdaság érdekelt felei számára az ilyen gyakorlatok jobb megértése és elterjedésének megkönnyítése érdekében. Emellett a Bizottság együtt fog működni az érdekelt felekkel annak érdekében, hogy 2023-ban egyszerű standard módszertanokat dolgozzanak ki a szociális gazdaság uniós szereplői tekintetében a társadalmi hatás értékelésére.

A fenntartható finanszírozással foglalkozó platform jelentéstervezete azzal érvel, hogy a világjárvány és a fenntartható átállással kapcsolatos megválaszolatlan társadalmi kérdések közepette fontos azonosítani azokat a gazdasági tevékenységeket és szervezeteket, amelyek hozzájárulnak a társadalmi célkitűzések előmozdításához. A platform szerint a szociális taxonómiára vonatkozó közös iránymutatás növelheti a beruházások átláthatóságát, és megakadályozhatja a szociális jelleg tettetését (social washing). A taxonómiai rendelet előírásainak és a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési tervnek megfelelően **a Bizottság jelentést fog készíteni a fenntartható finanszírozásra vonatkozó uniós taxonómia társadalmi célkitűzésekre való lehetséges kiterjesztéséről**.

4.3. A szociális gazdaság zöld és digitális átálláshoz való hozzájárulásának maximalizálása

Az Európai Unió arra törekszik, hogy 2050-re az első klímasemleges kontinenssé váljon, miközben senkit sem hagy hátra. Ez áll az európai zöld megállapodás középpontjában, valamint az, hogy meg kell állítani a biológiai sokféleség csökkenését, mérsékelni kell a szennyezést, és javítani kell a természeti erőforrások fenntartható felhasználását. A Bizottság jogalkotási intézkedéseket[67] javasolt annak érdekében, hogy 2030-ra az 1990-es szintekhez képest legalább 55 %-kal csökkenjen az üvegházhatásúgáz-kibocsátás. Emellett az európai zöld megállapodás részeként a Bizottság elindította az európai éghajlati paktumot[68], amely támogatja a polgárok és szervezetek

[67] COM(2021) 550 final.

[68] COM(2020) 788 final.

éghajlatváltozással kapcsolatos vállalásait, amelyek a szociális gazdaságra nézve is közvetlen előnyökkel járnak.

Emellett az európai digitális átállás célja, hogy lehetővé tegye az emberek és a vállalkozások számára, hogy emberközpontú, fenntartható és virágzóbb digitális jövőt alakítsanak ki[69]. A szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési terv egyik célkitűzése különösen az, hogy a 16–74 évesek legalább 80 %-ának rendelkeznie kell alapvető digitális készségekkel.

A szociális gazdaság hozzájárul a zöld átálláshoz azáltal, hogy fenntartható gyakorlatokat, árukat és szolgáltatásokat fejleszt ki az ipari fejlődés érdekében, például a körforgásos gazdaság, a biogazdálkodás, a megújuló energia, a lakhatás és a mobilitás területén. Ezáltal elfogadhatóbbá teszi az éghajlatváltozás mérsékléséhez hozzájáruló magatartásbeli változásokat is. **E megoldások közül sok inkluzív, és** – például a munkavállalók képzése és átképzése, a környezetkímélő területeken belüli munkalehetőségek biztosítása, valamint a helyi közösségek igényeit kielégítő termékek és szolgáltatások fejlesztése révén – **azokkal foglalkozik, akiket a zöld átállás a leginkább érint, illetve akik számára nagyobb nehézséget okoz az alkalmazkodás**. Ez kulcsfontosságú hozzájárulás, mivel az alkalmazkodás területe kevés figyelmet kap a kereskedelmi vállalkozások részéről.

A szociális gazdaság szervezetei, amelyek társadalmi és környezeti hatásokat kívánnak elérni, arról számolnak be, hogy támogatásra van szükség a környezetbarátabb gyakorlatok azonosításához és alkalmazásához, a kapacitásépítéshez és a tudásépítéshez, többek között a környezetvédelmi célok finanszírozási lehetőségeire vonatkozóan.

A szociális gazdaság ugyanúgy fontos támogatója a méltányos és inkluzív digitális átállásnak. Például a „Tech4good” technológiákon dolgozó szociális gazdasági szereplők digitális technológiákat (pl. megosztott könyvelési technológiát, nagy adathalmazokat, mesterséges intelligenciát, támogató technológiát) alkalmaznak a környezetvédelmi vagy társadalmi hatás elérése érdekében[70]. A szociális gazdaságon belül új digitális üzleti modellek jelennek meg, például a közösségi és a platformgazdaságban. A platformszövetkezetek példaként szolgálnak a részvételen alapuló irányítás alatt álló vállalkozásokra, amelyek digitális platformokat használnak a polgárok szerepvállalásának, valamint a helyben előállított áruk és szolgáltatások értékesítésének megkönnyítésére azzal a céllal, hogy jobb munkakörülményeket érjenek el tagjaik számára. Tágabb értelemben a digitális technológiák ösztönzőként szolgálhatnak azáltal, hogy megkönnyítik a szociális gazdasággal kapcsolatos sikeres kezdeményezéseknek a tagállamokban és az egységes piacon történő elterjesztését és felfuttatását. Emellett a digitális technológiák segíthetnek javítani a szociális gazdaság szervezetein belüli munkafolyamatokat. Az adatfeldolgozás, -kezelés és -gyűjtés még nem elterjedt gyakorlat a szociális gazdaság szervezeteiben. Ugyanakkor az úttörő digitális szociális vállalkozások elősegítik a digitális átállást azáltal, hogy a technológiát adaptálhatóvá, megfizethetővé és hozzáférhetővé teszik, például digitális közjavak és nyílt forráskódú technológiák révén.

A Covid19 utáni helyreállítás és a szociális gazdaság hosszú távú rezilienciája szempontjából kulcsfontosságú, hogy a szociális gazdaság üzleti modelljei a zöld átállás

---

69 COM(2021) 118 final.

70 Calderini M., Chiodo V., Gerli F., Pasi G., *Social-Tech Entrepreneurs: Building Blocks of a New Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

előmozdítóivá válhassanak, továbbá hogy a digitális elterjedéssel, az inkluzív technológiai megoldásokkal és az adatokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos szükségleteiket kezeljék.

A Bizottság:

– **Elindítja a „Proximitásalapú és szociális gazdaság” ipari ökoszisztémára vonatkozó átállási pályát**, hogy folytatódjon az együttműködés a hatóságokkal és az érdekelt felekkel a szociális gazdaság ökoszisztémájának megerősítése és ellenállóbbá tétele érdekében a zöld és digitális átállás során. Az átállási pálya hozzá fog járulni az e területre vonatkozó cselekvési terv végrehajtásához is[71].

– **Támogatja a transznacionális együttműködést a szociális gazdaság azon képességének növelése érdekében, hogy környezetbarátabb gyakorlatokat, termékeket és szolgáltatásokat fogadjon el és fejlesszen ki, valamint hogy javítsa digitális kapacitásait**.

– Fellépést indít el **az új európai Bauhaus laboratóriumának keretein belüli innovatív finanszírozással** kapcsolatban azzal a céllal, hogy kísérleti projektet hozzanak létre a jótékonysági hozzájárulások mozgósítására.

– **Magatartási kódexet dolgoz ki az érdekelt felekkel együttműködésben a szociális gazdaságon belüli adatfelhasználásról és adatkezelésről** az adatok és a technológia elterjedésének támogatása érdekében.

Ezen túlmenően a Bizottság **biztosítani fogja, hogy a megfelelő európai szintű vállalkozástámogatási struktúrák megosszák egymással tapasztalataikat azzal kapcsolatban, hogy miként lehet testreszabott támogatást nyújtani a szociális gazdaság szereplői számára**. Ez magában foglalja az európai digitális innovációs központok programja keretében működő digitális átállási akcelerátort és az Enterprise Europe Network hálózatot.

Mivel a szociális gazdaság erős helyi gyökerekkel rendelkezik, a hatóságoknak, a civil társadalomnak, a szociális gazdaság érdekelt feleinek és az általános vállalkozásoknak lehetőségük van arra, hogy helyi zöld megállapodásokat dolgozzanak ki, és helyi és regionális szinten egyesítsék a beruházási és innovációs erőforrásokat a helyi előnyökkel járó méltányos átállás biztosítása érdekében.

A Bizottság:

– **Együttműködik a városokkal helyi zöld megállapodások vagy a zöld polgársággal kapcsolatos fellépések kidolgozása érdekében**, megerősítve a szociális gazdasági szereplők és közösségek bevonását a Polgármesterek Szövetségébe, az Európai Városfejlesztési Kezdeményezésbe, az „Intelligens városok kihívás” kezdeményezésébe, valamint a körforgásos városok és régiók kezdeményezésébe, az igazságos átmenet platformjába, az új európai Bauhausba és az európai éghajlati paktumba.

[71] Lásd: SWD(2021) 982.

A szociális gazdaság különösen figyelemreméltó szerepet játszik a körforgásos gazdaság[72] fejlesztésében, ahol úttörő szerepet tölt be az olyan tevékenységekben és üzleti modellekben, amelyek a lehető leghosszabb ideig megőrzik a termékek és anyagok értékét, csökkentik a hulladék mennyiségét, költségmegtakarítási lehetőségeket biztosítanak a polgárok számára és helyi munkahelyeket teremtenek, különösen a javítási, újrafelhasználási, megosztási és újrafeldolgozási tevékenységek terén. Ezt a potenciált tovább lehet fejleszteni az azzal kapcsolatos tudatosság növelésével, hogy a fenti gyakorlatokat szélesebb körben is érdemes alkalmazni, valamint az értékláncok mentén működő általános vállalkozásokkal kialakított partnerségek, továbbá a hatóságok, kutatóintézetek, az ipar és a szociális gazdaság szereplői közötti köz-magán partnerségek megerősítésével.

A Bizottság:

– **Iránymutatást fog kiadni arra vonatkozóan, hogy miként lehet jobban elterjeszteni a körforgásos gazdaságot, és támogatni a szociális vállalkozások és egyéb szereplők, köztük az általános vállalkozások közötti, körforgásos gazdaságra irányuló partnerségeket**, és felhívja a figyelmet a szociális gazdaságra **a körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja, az Enterprise Europe Network és egyéb hálózatok összefüggésben**.

A szociális gazdasági partnerek kulcsszerepet játszanak a szociális lakhatás, a szövetkezeti lakások és a városfejlesztési stratégiák biztosításában. E tekintetben évente 57 milliárd EUR beruházási hiánnyal[73] szembesülnek, ami negatív következményekkel jár a lakhatáshoz való hozzáférés lehetővé tétele és az uniós lakásállomány környezetbarátabbá tétele tekintetében. A **megfizethető lakhatásra irányuló kezdeményezés[74]** révén a Bizottság növelni fogja a szociális és megfizethető lakásokra irányuló felújítási kapacitást azáltal, hogy ágazatokon átívelő partnerségeket mozgósít 100 felújítási körzet kísérleti projektje érdekében, valamint előmozdítja a minőségi, élhető, hozzáférhető és megfizethető otthonokat.

A Bizottság felhívja az uniós tagállamokat és régiókat, hogy a zöld és digitális átállás keretében vonják be a szociális gazdaságot stratégiáik kidolgozásába, és használják ki jobban a meglévő támogatásokat a szociális gazdaság zöld és digitális átállásának lehetővé tétele érdekében.

4.4. A szociális innováció előmozdítása

A **szociális innováció** új módokat kínál az áruk előállítására, a szolgáltatások megszervezésére és nyújtására, emellett utat nyit a polgári szerepvállalás új formái előtt, választ adva konkrét társadalmi igényekre vagy társadalmi kihívásokra[75]. Megváltoztatja

[72] COM(2020) 98 final és az OECD küszöbön álló szakpolitikai tájékoztatója: *Supporting the social economy's contribution to the circular economy for a green and inclusive transition* (A szociális gazdaság körforgásos gazdasághoz való hozzájárulásának támogatása a zöld és inkluzív átállás érdekében) (a közzététel 2022 elején várható).

[73] Európai Bizottság, *Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe. Report of the High-Level Task Force on Investing in Social Infrastructure in Europe* (A szociális infrastruktúrára irányuló beruházások fellendítése Európában. Az európai szociális infrastruktúrára irányuló beruházásokkal foglalkozó magas szintű munkacsoport jelentése), L. Fransen, G. del Bufalo és E. Reviglio, Luxembourg, 2018.

[74] https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy-eu/affordable-housing-initiative_en

[75] https://eusic.challenges.org/the-european-social-innovators-insight-report/ 2021

a társadalmi kapcsolatokat, és új szakpolitikai megközelítéseket kínálhat, amelyek rendszerszintű változásokhoz vezethetnek. A szociális gazdaság szervezetei azáltal, hogy alulról építkező módon működnek, és közel vannak a közösségekhez, a polgárokhoz és az előttük álló problémákhoz, képesek innovatív megoldásokat találni[76].

Az elmúlt években a Bizottság különböző kezdeményezéseket indított a szociális innováció előmozdítása érdekében (pl. a Horizont 2020 keretében, beleértve az európai szociális innovációs versenypályázatot, az EaSI programot vagy az ESZA-t). A szociális innovációval és finanszírozással való kísérletezés eszközeként az eredményorientált szociális közbeszerzéshez is támogatást nyújtottak[77]. A Bizottság folytatni fogja ezeket a kezdeményezéseket, és kiépíti a szociális innovátorok európai közösségét a társaktól való tanulás és a vállalkozói közös vállalkozások előmozdítása érdekében, kiterjesztve az európai szociális innovációs versenypályázat alumnihálózatát.

A szociális innovációk kiterjesztése azonban továbbra is kihívást jelent, ideértve annak elérését is, hogy a politikai döntéshozók átvegyék azokat, partnereket lehessen találni más területeken, akár országon belül, akár külföldön, és a máshol kidolgozott megoldásokat a helyi körülményekhez igazítsák. Ez lehetőségek elszalasztásához vezet a rendszerszintű hatás elérése és az induló (gyakran állami finanszírozást is magában foglaló) beruházás teljes potenciáljának kiaknázása tekintetében. A Bizottság támogatja a szociális innovációval foglalkozó nemzeti kompetenciaközpontok létrehozását az innovációs kapacitások növelése érdekében, beleértve a szociális gazdaság szereplőinek és az új szociális vállalkozóknak az innovációs kapacitását is[78]. Ezenkívül lehetne még fokozni a közszféra, a jótékonysági szervezetek és a szociális beruházási szereplők közötti együttműködést a rendelkezésre álló erőforrások jobb katalizálása, valamint a szociális innováció átvételének és elterjesztésének lehetővé tétele érdekében.

A Bizottság:

– Ösztönözni fogja a szociális innovációt a transznacionális együttműködés új megközelítése révén az ESZA+ keretében. 2022-ben létrejön **a szociális innováció új európai kompetenciaközpontja**. Kölcsönös tanulást és kapacitásépítést szervez az érintett hatóságok és támogatási struktúrák számára. Emellett új támogatási rendszer jön létre, amely megkönnyíti a szociális innováció átadását és/vagy kiterjesztését.

– **2022-ben javaslatot tesz** a Horizont Európa keretében létrehozandó **európai szociális innovációs katalizátoralapra**, amely bevonja a polgárokat, a tudományos szakembereket, a vállalkozókat, a filantrópokat, a hatásbefektetőket és a köztisztviselőket, azzal a céllal, hogy támogassa a sikeres szociális innovációk elterjesztését és felfuttatását az öt uniós küldetés célkitűzéseinek előmozdítása érdekében[79].

---

76 Példákért lásd: Európai Bizottság, *Social innovation: inspirational practices supporting people throughout their lives* (Szociális innováció: inspiráló gyakorlatok, amelyek támogatják az embereket életük során), Luxembourg, 2020.

77 https://eiah.eib.org/about/initiative-social-outcomes-contracting

78 https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/hu/tarsadalmi-innovacio-es-transznacionalis-egyuttmukodes

79 https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/missions-horizon-europe_en.

Ezen túlmenően a Bizottság **a Horizont Európa keretében vissza nem térítendő támogatásokat fog nyújtani** a figyelem felkeltése céljából, valamint annak érdekében, hogy megkönnyítse a szociális vállalkozók számára a páneurópai, nemzeti, regionális és helyi innovációs ökoszisztémák erőforrásaihoz való hozzáférést.

5. A SZOCIÁLIS GAZDASÁG ÉS A BENNE REJLŐ LEHETŐSÉGEK ELISMERTSÉGÉNEK FOKOZÁSA

Amint azt azok az országok is mutatják, ahol a legfejlettebb a szociális gazdaság, a láthatóbbá tétel – többek között megfelelő adatok és statisztikák gyűjtése révén – kulcsfontosságú a szociális gazdaság elismeréséhez és fejlődéséhez.

2011 óta a Bizottság különböző intézkedésekkel – különösen a finanszírozás és a kutatás terén[80] – Unió-szerte hozzájárult a szociális gazdaság, a szociális vállalkozások és a szociális innováció láthatóságának és ismertségének növeléséhez. A hatóságok és az érdekelt felek a tagállamokban is érdekes kezdeményezéseket fogadtak el a szociális gazdaság láthatóságának és megértésének javítása érdekében, beleértve a külön címkéket és tanúsítási mechanizmusokat, illetve a nagyszabású kommunikációs kampányokat.

A bizonyítékok azt mutatják, hogy **a nagyközönség, köztük a fiatalok és a hátrányos helyzetűek, a szociális partnerek, az érdekelt felek és a finanszírozók még mindig nem ismerik kellően a szociális gazdaság pozitív hatásait**[81]. Mivel ez kihat a vonatkozó támogatási politikák és piaci lehetőségek kialakítására, továbbra is prioritásként kell kezelni a szociális gazdaság láthatóságának növelését. A Bizottság ezt a cselekvési tervet fel fogja használni arra, hogy a lendület fenntartása érdekében minden szinten együttműködjön az érdekelt felekkel.

A Bizottság:

– **Rendszeres kommunikációs tevékenységeket végez hosszú távú kommunikációs megközelítés keretében, hangsúlyozva a szociális gazdaság szerepét és sajátosságait**, a szociális gazdaság érdekelt feleivel is együttműködve.

A Bizottság ösztönzi továbbá a tagállamok és más szereplők által tartandó **rendszeres szociális gazdasági csúcstalálkozók megszervezését**.

A releváns adatok és statisztikák szintén kulcsfontosságúak a szociális gazdasági üzleti modellek jobb megértéséhez és a tényeken alapuló szakpolitika biztosításához. **A szociális gazdaságra vonatkozóan meglévő adatok** azonban **gyakran szűkösek, hiányosak és nehezen összehasonlíthatók**. Így például csak néhány tagállam igazította ki nemzeti számviteli rendszerét a szociális gazdaságra vonatkozó kiegészítő adatok („szatellitszámlák”) gyűjtése érdekében, az uniós költségvetésből rendelkezésre álló pénzügyi támogatás ellenére. Ennek eredményeként hiányoznak a szociális gazdaság

[80] Példaként említhető az európai szociális vállalkozási alapok címkéje (346/2013/EU rendelet), az Európai Bizottság 2020. évi átfogó feltérképező tanulmánya az európai szociális vállalkozásokról és ökoszisztémáikról, valamint az európai szociális innovációs versenypályázat (https://eusic.challenges.org/).

[81] Európai Bizottság, *Impact of the Commission's Social Business Initiative (SBI) and its follow-up actions* (A Bizottság „szociális vállalkozás” kezdeményezésének (SBI) hatása) és nyomon követő intézkedései), Haarich, S., Holstein, F., Spule, S., Galera, G., Franchini, B., Borzaga, C., Chiomento, S., Spiess-Knafl, W., Scheck, B., Salvatori, G., Luxembourg, 2020.

méretére, munkaerejére, fejlődésére és kihívásaira vonatkozó statisztikák. Uniós szinten néhány összehasonlító, de nem teljes körű adatgyűjtési tevékenység szolgáltatott becsléseket, de ezek frissítésre szorulnak[82]. Hiányoznak továbbá az adatok a jótékonysági adományok potenciális méretére és súlyára, valamint arra vonatkozóan, hogy mennyiben lehetne mozgósítani az ilyen típusú magánbefektetéseket a szociális gazdaság és más uniós szakpolitikai célok előmozdítása érdekében. A Bizottság ezért továbbra is támogatni fogja a tényeken alapuló szakpolitikákat azáltal, hogy valamennyi tagállamban feltérképezi, összegyűjti és elemzi a szociális gazdaságra vonatkozó mennyiségi és minőségi információkat. Ez hozzá fog járulni a proximitásalapú és szociális gazdaság ipari ökoszisztémájának nyomon követéséhez is.

A Bizottság:

– **Új tanulmányt készít a szociális gazdaságra vonatkozó, valamennyi uniós tagállamra kiterjedő mennyiségi és minőségi információk gyűjtése céljából.**

– **Külön tanulmányt készít az Unión belüli jótékonysági adományokról.**

Végezetül, bár nőtt **a tudományos érdeklődés a szociális gazdaság iránt**, javítani lehetne a párbeszédet és az ötleteknek a politikai döntéshozatal világával való termékeny kölcsönhatását. A Bizottság törekedni fog az efféle információcsere megkönnyítésére.

6. A TOVÁBBI LÉPÉSEK

Az elmúlt évtizedben a Bizottság jelentős lépéseket tett annak érdekében, hogy az európai szociális piacgazdaság részeként fellendítse a szociális gazdaság és a szociális vállalkozások fejlődését. A múltbeli eredményeket meg kell szilárdítani és fokozni kell annak érdekében, hogy az EU képes legyen kielégíteni a demográfiai kihívásokból, valamint a zöld és digitális átállásból eredő szükségleteket és ki tudja aknázni a lehetőségeket, miközben a Covid19-válság következményeire adott hosszú távú válaszként méltányos, inkluzív és reziliens gazdaságot épít ki.

Ez a cselekvési terv 2030-ig biztosít európai keretet a szociális gazdaság fejlődésének további támogatásához. Egy sor intézkedést határoz meg, amelyeket a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési terv végrehajtásával, valamint az abban foglalt foglalkoztatási és szegénységcsökkentési célok elérésével együttesen kell végrehajtani.

A Bizottság az európai szemeszter folyamatának és a foglalkoztatási iránymutatások tagállami végrehajtásának keretében hangsúlyozni fogja a szociális gazdaságban rejlő lehetőségeket a munkahelyteremtés és a társadalmi kohézió előmozdítása terén.

A cselekvési tervet **a szociális gazdaság érdekelt feleivel együttműködésben** dolgozták ki, és a végrehajtásához is minden szinten – uniós, nemzeti, regionális és helyi szinten, valamint nemzetközi szinten egyaránt – elkötelezettségre és együttműködésre lesz szükség.

[82] Lásd például: Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, *Recent Developments of the Social Economy in the European Union* (A szociális gazdaság legújabb fejleményei az Európai Unióban), Monzon J. L. és Chaves R., 2017, valamint Európai Bizottság, *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report* (Szociális vállalkozások és ökoszisztémáik Európában – összehasonlító összefoglaló jelentés), Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. és Carini C., Luxembourg, 2020.

A sikeres végrehajtás a tagállamokkal való közös erőfeszítéseknek is a függvénye. **A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a szociális gazdaság érdekelt feleivel együttműködve fogadják el vagy frissítsék szociális gazdasági stratégiáikat és intézkedéseiket**. E célból **felhívja a tagállamokat, hogy** intézményeiken belül **jelöljenek ki szociális gazdasági koordinátorokat** stratégiáik vezetésére, a kormányzati szervek közötti következetes politikai döntéshozatal biztosítására, az uniós és nemzeti finanszírozáshoz való hozzáférés megkönnyítésére, valamint a strukturális alapokat kezelő hatóságokkal való kapcsolattartásra.

A Bizottság segítséget nyújt a tagállamoknak a szociális gazdaságra vonatkozó stratégiáik és intézkedéseik meghatározásában, és támogatja a szociális gazdasági koordinátorok munkáját e cselekvési terv végrehajtása és nyomon követése céljából.

A Bizottság szorosan együtt fog működni más uniós intézményekkel és szervekkel is, nevezetesen az Európai Parlamenttel, a Régiók Bizottságával, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal és az Európai Beruházási Bank Csoporttal.

A Bizottság felkéri a szociális gazdaság érdekelt feleit, az uniós intézményeket és szerveket, hogy hagyják jóvá ezt a cselekvési tervet, és a szociális gazdaság érdekelt feleinek közvetlen bevonásával aktívan járuljanak hozzá a végrehajtásához. Együtt fog működni a Bizottság szociális gazdasággal és a szociális vállalkozásokkal foglalkozó szakértői csoportjával, amelyet a jelenlegi mandátumidőszak végén megújítanak.

A Bizottság 2025-ben áttekinti a cselekvési terv végrehajtását, és jelentést tesz közzé az elért eredményekről és az új fejleményekről.

A BIZOTTSÁG LEGFONTOSABB INTÉZKEDÉSEI ÉS VÉGREHAJTÁSUK ÜTEMTERVE

Tanácsi ajánlásra irányuló javaslat a szociális gazdaság keretfeltételeinek fejlesztéséről. (lásd a 3.1. szakaszt)	2023
Webináriumok és munkaértekezletek szervezése köztisztviselők számára a szociális gazdaság szempontjából releváns különböző szakpolitikai területekkel kapcsolatban. (lásd a 3.1. szakaszt.)	2022, 2023
Új kezdeményezés indítása az Egységes piac program keretében, amely támogatja a szociális gazdasági szervezetek és az általános vállalkozások közötti **helyi és regionális partnerségek létrehozását**, elősegítve a „szociális közbeszerzés” vállalkozások közötti piacát. (Lásd a 3.3. szakaszt.)	2022
A szociális vállalkozók finanszírozáshoz való hozzáférésének javítása a Nyugat-Balkánon, a keleti partnerség országaiban és a déli szomszédságban, intézkedéseket indítva az alulról szerveződő kezdeményezések fellendítésére, valamint támogatva a közvetítőket a szociális gazdaság szervezeteinek igényeihez igazított pénzügyi termékek kifejlesztésében. (Lásd a 3.5. szakaszt.)	2023
Új, egységes uniós szociális gazdasági portál elindítása, hogy egyértelmű ügyintézési pontot biztosítson a szociális gazdaság érdekelt felei, más érintett szereplők és olyan magánszemélyek számára, akik információkat keresnek a releváns uniós finanszírozásról, szakpolitikákról és kezdeményezésekről. (Lásd a 4.1. szakaszt.)	2023
Új ifjúsági vállalkozáspolitikai akadémia elindítása, amely a nemzeti politikai döntéshozókkal és a fiatalok vállalkozói hálózataival való együttműködés révén elő fogja mozdítani a fiatalok vállalkozói készségét többek között a nők és a szociális vállalkozók körében. (Lásd a 4.1. szakaszt)	2022
Új pénzügyi termékek bevezetése az InvestEU program keretében, amelyek célja a szociális vállalkozások szükségleteire irányuló **magánfinanszírozás mozgósítása** a fejlődés különböző szakaszaiban. (Lásd a 4.2. szakaszt.)	2022
A társadalmi hatás mérésének és menedzselésének támogatása, segítve ezáltal a szociális gazdaság szereplőit az Európai Unióban. (Lásd a 4.2. szakaszt.)	2023
A „Proximitásalapú és szociális gazdaság” ipari ökoszisztémára vonatkozó átállási pálya elindítása, előmozdítva a hatóságokkal és az érdekelt felekkel való együttműködést a cselekvési terv e területen történő végrehajtására irányulóan. (Lásd a 4.3. szakaszt.)	2022
A szociális innováció ösztönzése az ESZA+ keretében megvalósuló transznacionális együttműködés új megközelítése és egy **új „európai szociális innovációs kompetenciaközpont”** létrehozása révén. (Lásd a 4.4. szakaszt.)	2022